

Předčasná geologická umrtí

Úvod

Řada televizních diváků bude mít jistě v paměti seriál o náhlých, nečekaných a většinou neuspokojivě objasněných úmrtích významných mladých českých umělců - zpěváků, herců apod. Obdobné tragické a šokující případy předčasných odchodů z tohoto světa lze vysledovat i v naší geologii. Jakým věkem omezit tu smutnou kategorii předčasných skonů? Jistě můžeme litovat, že nelitostná smrt přerve úspěšnou aktivitu skvělých a ještě velmi produktivních pracovníků i kolem důchodového věku. Ale o těch v následujících řádkách řeč nebude, o nich lze většinou najít biografické články a nekrology. Nebude se tu mluvit ani o nikom dalším, pokud přečkal aspoň padesátku. Tato vzpomínková črta je věnována výlučně těm z geologických řad, kteří odešli v mladém nebo nanejvýš v tzv. středním věku, těm, kteří jsou pod statisticko-demografickým průměrem úmrtnosti české populace nebo jen nevýrazně nad ním, tedy do arbitrárně stanovené číslovky padesát. Nemá tím být zpochybněn fakt, že nečekaná úmrtí řady těch, kterým bylo jen pár let nad padesát (zde 51 až 60) a tedy s důchodovou vyhlídkou ještě vzdálenou, jinak než rovněž jako předčasná označit nelze. Do této zde neprobírané skupiny spadá velmi početná množina českých geologů - Jaroslav Aichler, Vojtěch Barth, Bohumila Bezdovodová, Zdeněk Brus, Pravoslav Brůša, Antonín Culek, František Čech (uhlař), František Čech (minerolog), Libuše Češková, Pavel Doubek, Jindřich Drbohlav, Ananda Gabašová, Naděžda Gabrielová - Bořková, Jaroslav Gotthard, Václav Havlena, Miloslav Hess, Jiří Just, Miroslav Knotek, Bedřich Kolenati, Ivan Krystek, Jan Kušta, Gustav Měska, Josef Miškovský, František Patočka, Vratislav Rus, Bohuslav Růžička, František Ryba, Ivo Seik, Ludmila Slavíková-Kaplanová, Vojtěch Smetana, Rudolf Sokol, Evžen Staník, Josef Václav Svoboda, František Šafránek, Milan Šnajdr, Milan Šouba, Václav Tvrďý, Jaroslav Weiss, Josef Woldřich, Antonín Wurm, Jaroslav Zikmund, Josef Zikmund a další. Zůstaneme-li však u hranice padesát, jde o počet let, který je sice v celoživotním rozměru více než nadpoloviční, ale v délce profesního života představuje v optimálním případě zhruba jen jakousi pomyslnou polovinu. Mezi těmi, kteří do uvedené věkové hranice spadají, je řada takových, kteří i přes nevelký počet let osudem jim ke geologické práci vyměřených, po sobě zanechali hodně hlubokou stopu. Ale jsou tu i tací, kteří se na něco takového teprve chystali, ale potřebný čas jim bohužel dopřán nebyl. V roce 2002 vydal Zdeněk Kukul spis „Geologové České geologické služby 1919 - 2001“. Má v ní i pasáž o předčasných úmrtích. S naší studií se však ani pojetím ani rozsahem nijak nedubluje.

Drtivá většina probíraných osob (i když ne všichni) se stačila ozdobit akademickými tituly. V předkládaném textu jde ovšem o to, co, kolik a v jaké kvalitě stačil kdo stihnout vykonat pro geologii a nebo i jen jaký potenciál byl v něm ukryt. Tituly nejsou v tomto ohledu rozhodující. Proto zde nejsou uváděny, na člověčině pohnutých a tragicky vyústěných osudů titulové ozdoby autora tohoto příspěvku programově nezajímají. V ostatním může být textu právem vytýkána rozkolísanost kvality a podrobnosti. Je to nepochybně ovlivněno skutečností, že o některých osobách autor píše z autopsie, o jiných jen na základě písemností a ústních sdělení. Ale pokud měl možnost volit mezi suchou faktografií a osobním pohledem, dával

přednost tomu druhému. Budiž mu prominuto, že na sebe tak trochu vztáhl slova André Maurois, že je výsadou lidí vysokého věku říkat věci tak, jak si je myslí.

Následující jména by bylo možno uspořádat chronologicky ať již podle dat narození či úmrtí, ale přehlednosti nejspíš víc vyhoví seřazení v abecedním pořádku.

Seznam osob

Zdeněk ADAM (* 7. 2. 1929 Brno, † 3. 3. 1977)

Vystudoval geologii na PřF UJEP v Brně a nastoupil do Čs. naftových dolů v Hodoníně. Po čtyřech letech přešel do podniku Geofyzika Brno jako hlavní geolog, později ředitel Interpretace a výpočetní techniky. Zabýval se hlavně interpretací seismických měření na jižní Moravě. Publikoval téměř vždy ve dvojici. V jednom z nekrologů se o něm praví: zemřel před dosažením tvůrčí kulminace.

Jana BÉMOVÁ (* 29. 5. 1948 Sušice, † 20. 11. 1986 Praha)

Patří tato světlovladá mladá paní přitažlivého vzhledu do našeho souboru či nepatří? Jako geologa ji označit nemůžeme, ale prakticky celý svůj profesní život, bohužel značně zkrácený, prožila mezi geology. Do pražského ÚÚG přišla jako kreslička, ale brzy se pro ni našlo uplatnění v technické, organizační a administrativní sféře. Dokázala vytvářet příjemnou a zároveň efektivní pracovní atmosféru. Smrt ji přivodilo nečekané srdeční selhání. Měla na něj vliv předchozí, z ryze estetických důvodů provedená operace křečových žil, u níž se následně kardiovaskulární problémy nikdy nedají zcela vyloučit?

Karel BENEŠ (* 1. 8. 1931 Kolín, † 10. 6. 1980 Praha)

Absolvoval geologicko-geografickou fakultu UK s diplomovým zadáním studia krystalinika ve střední části Krušných hor. Kvalita zpracování této studie jasně signalizovala, že půjde o prvotřídního vědeckého pracovníka. Pro výzkum krystalinika, především po strukturální stránce, byl pak angažován do ÚÚG v Praze a to pro oblast Krušných a Železných hor. Léta 1962 až 1964 strávil expertizní prací na Kubě a rok nato přešel do GÚ ČSAV. Zde se věnoval prakticky i teoreticky studiu vnitřní stavby plutonických, zejména granitoidních těles a vulkanosedimentárnímu proterozoiku. Začal se zabývat též šumavským moldanubikem. Nemalou část svých aktivit věnoval organizační péči o mezinárodní kontakty ČSAV. Přemýšlivá a vyrovnaná povaha spolu s vynikajícími znalostmi ve strukturální a tektonické geologii mu zjednávaly respekt a sympatie v širokém okruhu kolegů. Přestože nikdy nepůsobil fyzicky „nadupaným“ dojmem, jeho úmrtí geologickou veřejnost zaskočilo.

Vít BOŘECKÝ (* 27. 1. 1963 Frydlant v Čechách, † 30. 3. 1988 Praha) ve věku 25 let

Vystudoval na PřF UK geologické vědy se specializací v petrologii, kde v roce 1986 obhájil diplomovou práci o terciérních vulkanitech na Teplicku. Poté nastoupil do Ústředního ústavu geologického a stal se jeho interním aspirantem pod školitelským vedením Františka Valína. Aby si poněkud vylepšil svou finanční situaci limitovanou skrovným aspirantským stipendiem, přijal na téže ústavu v částečném úvazku práci topiče. Bohužel po téměř efemérním působení na ústavu velmi rychle podlehl rakovině. Bořecký zpracoval jako svou diplomovou práci kenozoické vulkanity v okolí Teplic, jejíž kvalita byla velkým

přislíbem, že by na ÚÚG mohl pro tento tématický okruh zaplnit mezeru po odcházející generaci. Mohl tak svým odborným zaměřením navázat na svého skorojmenovce Emanuela Bořického, ale osud mu neposkytl ani tolik časového prostoru jako tomuto proslavenému, ale rovněž předčasně zemřelému svému předchůdci (viz níže).

Emanuel BOŘICKÝ (* 12. 12. 1840 Milín, † 27. 1. 1881 Praha)

Představuje zcela mimořádnou osobnost české geologie. Jako první u nás začal ve 2. polovině 19. století studovat horniny pomocí tehdy nového vynálezu - polarizačního mikroskopu a o čtyřech skupinách našich vyřelin (čedičích, melafyrech, fonolitech a porfyrech) napsal monografie považované spolu s díly tehdejších petrografických světových špiček Ferdinanda Zirkela a Harryho Rosenbusche za základní evropské pilíře vznikající nauky o horninách. Je rovněž považován za světového zakladatele nového vědního oboru - mikrochemie. Stal se prvním českým profesorem petrografie. Nelze opomenout, co Bořický a jeho dílo znamenalo pro národní obrození: ze scény již téměř odepsaný národ v jeho osobě dokázal, že má nejen schopné muzikanty, malíře, spisovatele, inženýry a sportovce, ale i vědce. Jeho obdivuhodný rozmach přervala ve věku pouhých čtyřiceti let smrt, jaká se na už nikdy nezamrzající Vltavě po vzniku vltavské přehradní kaskády žádnému Pražanu nemůže opakovat. Při přecházení z malostranského břehu na novoměstský na ledu uklouzl a přivodil si vnitřní zranění, jemuž po několika dnech podlehl. Řadě našich nejvýznamnějších geologů a vědců obecně byly vystrojeny vpravdě honosné pohřby, ale žádný se nemůže měřit s pohřbem Bořického: za rakví se šestispřežím běloušů kráčeli politici, akademičtí funkcionáři, stovky těch, kteří v tehdejší společnosti něco znamenali, ale i početně zastoupený prostý lid. Česká petrografie se po odchodu svého zakladatele dlouho vzpamatovávala. Zlí jazykové tvrdí, že se vzpamatovává dodnes.

Josef BOUŠKA (* 14. 2. 1913 Praha, † 12. 6. 1957 Praha)

Svou profesí byl technik, zaměstnaný v Českém rozhlase. Od mládí se však amatérsky zabýval paleontologií, v níž se postupně vypracoval na všeobecně uznávaného odborníka především pro silurské a devonské krinoidy. Smrt ve věku 44 let ho zastihla nečekaně. S geofyzikem Janem Bouškou, petrografem Jiřím Bouškou, hydrogeologem Miroslavem Bouškou ani s mineralogem Vladimírem Bouškou není v žádném příbuzenském vztahu.

Pavel BRETŠNAIDR (* 28. 6. 1922 Rynholec, † ?)

Byl jedním z prvních poválečných absolventů PŘF UK v Praze. Jako odborník pro uhelnou geologii úřednický působil na tehdejším Ministerstvu paliv a energetiky, kde se k publikační činnosti v podstatě nedostal. Kromě řady oponentských posudků zůstala po něm v tištěné podobě pouze zpráva o terciérních štěrcích na Rakovnicku (výtah z doktorské disertace) a studie o doprovodných surovinách uhelných pánví. Po roce 1959 už o něm v geologii není slyšet. Zato jeho dceru, která vystudovala rovněž geologii na PŘF UK, často vidáme jako moderátorku soutěžních pořadů na televizní obrazovce. Je ironií osudu, že geologa Bretšnaidra spojuje s jeho Haškovým literárním jmenovcem podle oficiálních seznamů spolupráce s obdobnými institucemi. Zdaleka však v takovémto angažmá není mezi geology osamocen.

Václav BŮŽEK (* 1941 ?, † 1963 ?)

Tento dvaadvacetiletý mladík svá geologická křídla ani

nestačil roztáhnout. Po studiu na geologické průmyslovce v Praze - Žižkově, zakončeném maturitou v roce 1959, vystudoval Vysokou školu báňskou a těsně po nástupu do zaměstnání zahynul během spíše nevinně turistické než horolezecké výpravy při pádu laviny na Kavkaze. Schován pod skalním převisem nebyl sice lavinou stržen, ale kámen odlétlý z říčící se sněhové masy ho zasáhl smrtelně. Připomíná ho jen drobná publikační prvotina o hydrogeologii jihomoravských lignitů napsaná spolu s M. Pelikánem. Shoda příjmení s významným fytopaleontologem ÚÚG Čestmírem Bůžkem je jen náhodná.

August Josef Carl CORDA (* 22. 10. 1809 Liberec, † 16. 9. 1849 Karibské souostroví)

Svůj pokus o získání vysokoškolského vzdělání v přírodních vědách nedokončil, absolvoval jen jakýsi lékařský (chirurgický) kurs. Označit Cordu urážlivým slovem nedouk by však bylo krajně nespravedlivé. Mecenáš (dnes bychom řekli sponzor) české přírodovědy hrabě Kašpar Šternberg rozpoznal jeho talent a překvapivě znalosti v botanice i paleontologii a zjednal mu místo kustoda pražského Národního muzea. Zde se mj. věnoval nově vznikajícímu vědnímu oboru mykologii a za zmínku stojí, že posudkem o stáří „Rukopisů“ sehrál i drobnou úlohu v této patrioticky laděné kauze. Společně s berounským guberniálním radou Ignácem Hawlem vydal pojednání o českých trilobitech, které mělo vzít vítr z plachet „vetřeleckému cizinci“ Joachimů Barrandovi, právě do problematiky české staropaleozoické fauny nastupujícímu - samozřejmě neúspěšně; bylo to jako když před rozjetý parní válec hodíte krabičku od zápalek. V Cordových žilách kolovala dobrodružná krev. Procestoval západní Evropu a po získání finanční podpory (v dnešní terminologii studijního stipendia) odjel do Spojených Států, kde se v Texasu rok věnoval studiu širokého okruhu přírodovědných pozoruhodností. Zpět do Evropy vyplul z New Orleansu lodí s optimistickým názvem Victoria, ale ta v Karibiku za tropické bouře ztroskotala. Corda i se svou bohatou americkou vědeckou kořistí utonul. Stal se tak první písemně doloženou obětí Bermudského trojúhelníku. Naši geografové ho vedou jako významného českého cestovatele první poloviny 19. století. Cordův význam však tkví přece jen především ve fytopaleontologii. Přes svou roztěkanost a absenci oficiální vědecké kvalifikace prokázal mimořádné schopnosti i vědomosti a jeho studie o fosilních rostlinách mu zjednala v kruzích paleontologů celosvětové uznání. Ti si ho trvale připomínají názvem jedné třídy permokarbonských nahosemenných rostlin Cordaitopsida.

Felix CORNU (* 26. 12. 1882 Praha, † 23. 9. 1909 Leoben)

Vychován v Litoměřicích a ve Stadicích v Českém středohoří měl od dětství zálibu v minerálech, jejichž pozoruhodné ukázky jsou ve vulkanitech této oblasti tak hojné. Vzdělání získal na univerzitách v Praze a ve Vídni. Po doktorátu byl krátce demonstrátorem slavného profesora Beckeho, načež získal místo asistenta na Vysoké škole báňské v Leobenu, kde se brzy habilitoval. Navštívil většinu významných středoevropských mineralogických lokalit a zúčastnil se expedice na Faerské ostrovy. Nejvíce pozornosti však věnoval mineralogii Českého středohoří. Na počest J. E. Hibsche pojmenoval novou hydrogrosulárovou odrůdu jako hibschit. Vztah mezi teplotou krystalizace a obsahem vody v zeolitech je dodnes znám jako Reuss-Cornuovo pravidlo. Za velmi krátkou dobu své vědecké činnosti vyprodukoval desítky významných

mineralogických studií a toto nadměrné úsilí zjevně vedlo k náhlému letálnímu kolapsu jeho mladého organismu ve chvílích, kdy mu jako významné vědecké autoritě byla přes jeho mládí pouhých 26 let nabízena řádná profesura jak v Leobenu, tak v Černovicích.

Roman DOUCHA (* 6. 4. 1964 České Budějovice, † 7. 2. 1986 Praha)

Jako technický pracovník ÚÚG v odboru palivoenergetických zdrojů si ve svých 21 letech teprve hledal cestu k budoucímu geologickému uplatnění. Platí-li o každé mladistvé smrti, že je tragická, pak ta Douchova má doslova přidech děsivý: jako vedlejší činnost místo osoby, do jejíž pracovních povinností to spadalo, umýval v budově ÚÚG na Malostranském náměstí okno, na zledovatělém parapetu uklouzl a zřít se na dlažbu. Byl to šok nejen pro přihlížející, ale pro celé osazenstvo ústavu. Porušení předpisu bezpečnosti práce? Činnost k níž pracovník neměl pověření? Odpovědní pracovníci měli policejním vyšetřovatelům hodně co vysvětlovat.

Otakar FEISTMANTL (* 1848 Stará Huť u Berouna, † 1891 Praha)

Ačkoliv vystudoval medicínu, jeho trvalý zájem se upínal v souladu s rodinou tradicí ke geologii, zejména k paleontologii. V pětadvaceti letech se stal asistentem geologického ústavu ve Vratislavi a rok poté nastoupil do indického geologického ústavu v Kalkatě. Je spolu s Ferdinandem Stoliczkou dalším českým geologem, který v Indii zanechal hlubokou stopu. Po osmiletém zahraničním působení se vrátil domů jako profesor mineralogie a geologie pražské techniky, kde pracoval až do své předčasné smrti. V jeho vědeckém odkazu jsou rozsáhlé monografie o gondwanské permokarbonské flóře.

Jan FORMÁNEK (* ? , † ?)

Absolvent Vysoké školy báňské v Ostravě, dlouholetý pracovník Uranového průzkumu. Zemřel na selhání srdce v terénu přímo u vrtné soupravy. Příjmení Formánek se v našich geologických kruzích objevuje dost často: Josef - význačný úpravník, Pavel - odborník na kras, Václav - uhelný geolog, Zdeněk - úpravník. Jana budete v bibliografických seznamech hledat marně, pro geology pracující v radioaktivních surovinách nepatřila publikační činnost k jejich prioritám. To ostatně platí - i když ne v tak výrazné míře - i o pracovnících dalších geologických průzkumných organizacích včetně té největší - Geoindustrie. Roli tu hrálo nejen utajování, ale i motivace: proč publikovat, když se to v kariérním postupu ani na výplatní pásce nijak neprojeví? Takže když byste hodnotili třeba legendárního Emanuela Komínka (* 28. 11. 1924 Vladislav, † 29. 5. 1993 Nové Město na Moravě) podle počtu publikací, propadl by někde na dno - a přesto objevem světového ložiska mědi Endernet se stal jedním z nejúspěšnějších geologů, jakými se můžeme pyšnit. A tak ani o geologických kvalitách Jana Formánka nemohou být pochybnosti a sama jeho smrt „jako vojáka v poli“ je toho výmluvným svědectvím.

Miloš FREJVALD (* 25. 7. 1940 Litomyšl, † 1975?)

Po studiu na PŘF UK se spolu s Marií Prachovou - Röhlichovou, později provdanou Hamtilovou, a s Petrem Jakešem stal aspirantem Geologického ústavu ČSAV. Byla to trojice velmi silných individualit, obtížně „ukočirovatelná“. Své školitelce Marii Palivcové, která se stylizovala do role modernizované Marie Curie, cílevědomě vedoucí své mladé ovečky k vědecké slávě, přidělala

mnohé vrásky na čele. Máme-li toto školitelské úsilí co nejstručněji zhodnotit, bude asi nejvystižnější konstatovat, že se jí to vymklo z ruky. Jako zajímavost připojím osobní zkušenost, která se jménem Frejvald souvisí. Psal jsem o minerálech cordieritové řady bohatých železem, o tzv. sekaninaitu, který se podružně objevuje i v jihočeských granulitech. Vybavuji si scénu, která se odehrála při obhajobě Frejvaldovy kandidátské práce, věnované granulitům kříšťanovského masivu. Na jejich minerálech provedl autor řadu mikrosondových analýz a v případě zdejších cordieritů zjistil převahu Fe nad Mg. Šlo tedy o sekaninaitu, ale to Frejvald nevzal na vědomí. Tehdy vystoupil doc. Lubor Žák a s mírumilovností jemu vlastní poznamenal: „Ty Vaše cordierity, pane kolego, jsou přece vlastně sekaninaity!“ Frejvald na to reagoval slovy nepřipouštějícími žádnou další diskusi: „Vaše starosti bych chtěl mít, pane docente.“ Chtěl jsem pro pořádek Frejvalda a jeho sekaninaitové analýzy ocitovat, jenže práci nebylo možno nikde sehnat. Nebyla ani na mateřském pracovišti v Akademii, ani v knihovně PŘF UK, kde se obhajoba konala, ani v Geofondu. Nakonec jsem ji objevil ve fondech Univerzitní knihovny a tam mi ji na druhý den na pult připravili. Když jsem si ji ale chtěl vyzvednout, knihovník mi řekl: „Tahle práce spadá podle nového autorského zákona vrocením do kategorie, pro niž musíte mít k výpůjčce autorovo písemné svolení“. „Ale autor je již několik let mrtev,“ já na to. „Tak musíte mít písemný a notářsky ověřený souhlas jeho zákonných dědiců.“ Marně jsem protestoval, že Frejvaldovi rodiče jsou taky již dávno na pravdě boží a jediný příbuzný, starší bratr, žije někde ve východních Čechách a nejspíš už je taky v hrobě. „Tak v tom případě je jediná cesta,“ pravil knihovník, „obraťte se na Vašeho poslance, ať podá návrh na změnu autorského zákona, který se nám taky nelíbí. Ale proti zákonu jít nemůžeme.“ Požádal jsem ho, aby se podíval, zda v koutě stropu knihovny nevidí nějaké pavučiny. Vyhověl mi s porozuměním a já jsem se rychle do kandidátské disertace přímo na pultě mrknul, v mžiku jsem zjistil, že v ní vlastně pro mne nic k citování není, poděkoval jsem a spíš nespokojeně než spokojeně jsem odešel. Frejvald nebyl jediný geolog, který se nakonec musel léčit v ústavu pro duševně choré. Na rozdíl od jiných však byl často velmi agresivní a svému okolí nebezpečný a toto nebezpečí umocňovala jeho velká tělesná síla. Fyzicky napadl a zranil svého kolegu Jana Holubce, výprask od něj schytl spolužák a bývalý přítel Petr Jakeš za to, že geologicky „pytlačil“ za dohodnutou demarkační čarou, kterou si spolu rozdělili kříšťanovský granulitový masiv. Někteří pracovníci Geoindustrie ve snaze Frejvaldově nevalné finanční situaci pomoci, mu jako smlouvu o dílo „přihráli“ nějaké petrografické popisy. Ale on, místo aby jim byl vděčný, jim zcela neoprávněně vyhrožoval soudním sporem. Nebylo lehké s ním vyjít a kdo ho trochu znal, takovému jednání se raději vyhnul. Na mapovacím táboře ve Stráži pod Ralskem jsem jako instruktor jedné z mapovacích studentských skupin měl v té své studenty Frejvalda i Jakeše. Dospěl jsem k názoru, že z těch dvou je spolehlivější, serióznější a perspektivnější Frejvald. Nebylo to bohužel naposled, kdy jsem se při odhadu lidských kvalit neosvědčil.

Marie HAMTILOVÁ (* 31. 10. 1938 Praha, † .. 6. 1971 Praha), rozená Prachová

Vystudovala geologii s obhajovou diplomové práce o krystaliniku v okolí Písku (1962). Mezi geology je známa spíš pod jménem ze svého prvního manželství jako

Röhlichová. Patřila do výrazného aspirantského trojlístku Frejvad - Jakeš - Röhlichová, který v Geologickém ústavu ČSAV začátkem šedesátých let školila Marie Palivcová. Z těchto tří svérázných osobností to byla právě ona, kdo své školitelce zachoval největší míru věrnosti: až do své předčasné smrti. Dlouho na pracovišti setrvala (s roční stáží v Uranovém průzkumu), neodešla do ciziny a ani po přechodu na poslední tři léta svého života do Národního muzea nekonvertovala z víry o transformistickém vzniku granitoidů, ortodoxně školitelkou hlásané. Dokládají to publikace o červenském granodioritu, o durbachitech, o horninách podolského komplexu. Tématicky Hamtilová nevystoupila ze středočeského plutonu a jeho nejbližšího rámce, s výjimkou nevýznamné studie ruhlského krystalinika v Durynském lese, napsané společně se svou školitelkou; byla to ovšem v podstatě jen poněkud prohloubená zpráva o krátké zahraniční cestě. Hamtilová byla inteligentní vědecká pracovnice, která dokázala skloubit terénní geologickou práci s pečlivým mikroskopickým studiem a ke zhodnocení získaných rozsáhlých datových souborů uplatňovala objektivizující statistické postupy. Již během studia na geologické průmyslovce i na Přírodovědecké fakultě výrazně prokazovala své schopnosti a horší klasifikaci než jedna nikdy nepoznala. Sebevědomí měla na rozdávání, po fyzické stránce byla ten typ, který jeden z kolegů charakterizuje výrazem „biologicky hodnotná“. Ale ani to jí, jak bude řečeno o několik řádků níže, v boji s nákazou nepomohlo. V Národním muzeu vzpomínají na její vynikající popularizační přednášky. O jejím smyslu pro humor svědčí historka, pocházející z doby, kdy se na GÚ ČSAV začalo prosazovat používání velkoplošných petrografických výbrusů: „Chápete tu absurditu? Ještě dnes jsou geologové, kteří z výbrusu o ploše pouhých 5 cm² dělají závěry o tělese rozlohy 100 km²! Tady je přece nezbytné přejít na výbrusy podstatně větší, o ploše 15 a více cm²!“ A dokázala nad tou legráckou se ani neusmát. Osudným se jí stal terén zamořený infekčními klíšťaty, dokonce ne při geologické terénní práci, ale při rekreačním koupání někde u Karlštejna. Přestože pocházela z lékařské rodiny, i když se jí dostalo maximální lékařské péče a přes svou výbornou fyzickou kondici, prudké nákaze klíšťové encefalitidě podlehl.

Jaroslav HAVLIČEK (* 14. 12. 1932 Kutná Hora, † 30. 4. 1967 Kutná Hora)

V roce 1955 absolvoval studium geologie, specializace ložiska, na PřF UK, kde obhájil diplomovou práci o rudních výskytech v okolí Svatého Petra v Krkonoších. Tři a půl roku (1962 - 1965) strávil expertizní prací na Kubě. Po návratu působil ve funkci podnikového geologa rudného dolu Kaňk. Odtud pochází i jeho studie obsahu arsenu v důlních vodách, publikovaná se Z. Pácalem. Byl sportovec a výborný klavírista mající v oblíbenosti skladby Jaroslava Ježka. O jeho smrti ve věku 34 let otravou plynem panuje nejistota, zda šlo o sebevraždu nebo o nešťastnou náhodu. Stalo se to v době, kdy se chystal k odjezdu na geologickou expertízu do Francie.

Ferdinand HAVRLÍK (* 22. 11. 1949 Lochovice, † 11. 11. 1978 ? Praha)

Absolvoval studium geologie na PřF UK, po němž nastoupil do Vodních zdrojů. Geologicko-mineralogická bibliografie nezaznamenává žádnou jeho geologickou publikaci. Pocházel z mlynářského rodu a uchovával si tak trochu rysy venkovského furiantství. Zahynul pod koly autobusu na Karlově náměstí v Praze. Osudový krok do

jízdní dráhy nejspíš souvisel s jeho špatným zrakem. Byl aktivním turistou a pro svou kamarádkou povahu a hudební nadání (vynikající hráč na harmoniku a na banjo) byl vítán v každé společnosti.

František HOLÝ (* 3. 11. 1935 Telč, † 2. 8. 1984 Praha)

Tmavovlasý štíhlý absolvent geologicko-geografické (později přírodovědecké) fakulty UK se představil v roce 1958 obhajobou diplomové práce o palynologii třetihorních sedimentů u Bechleovic. Po studiu začal pracovat jako paleontolog v Geologickém průzkumu, nejprve na jeho detašovaném pracovišti v Teplicích a končil jako kustod paleontologických sbírek Národního muzea. Zaměřil se především na paleobotaniku severočeských terciérních pánví, k nimž se vztahují na tři desítky jeho vědeckých publikací. Stal se průkopníkem nového odvětví paleobotaniky - paleokarpologie. Ti z nás, kteří nemáme potuchu o co vlastně jde, vezme, že je to aplikační, především stratigrafické využití znalosti fosilních rostlinných semen a plodů. Holý miloval terénní geologickou práci. Byl nadán výjimečnou pozorovací bystrozrakostí. Kolegové o něm prohlašovali, že tam, kde fosilii neobjeví Holý, neobjeví ji nikdo. Obdivoval jsem, s jakým zaujetím a elánem jaksi bokem budoval biologické čistíčky, když se jak vietnamský rolník na rýžovišti po kolena brodil bahnem a pečlivě do něj zastrkával sazeničky. Jeden rok jsem s ním sdílel pronájem v zastrčeném koutě Radlic, i při geologické nenáročnosti značně stísněný. Byly tu stovky důvodů, kdy jsme si mohli vjet do vlasů. Nestalo se to ani jednou a svému spolubydlícímu na tom musím přiznat výrazně nadpoloviční zásluhu. Měl skvělé vlastnosti, které úspěšně překrývaly dovedně maskovanou vnitřní nevyrovnanost. Ta se nakonec přece jen projevila, když se dvakrát pokusil předávkováním prášky o sebevraždu. Po tom druhém pokusu už pomoci bohužel nebylo.

Lubomír HORÁK (* 2. 12. 1935 Bratislava, † 19. 6. 1962 na nespecifikovaném silničním úseku)

Otcovsky výchovnými rukama profesora Kettnera prošla dlouhá řada asistentů s vynikajícím vzájemným vztahem učitel : žák, pomineme-li jedinou nezdařenou a s oboustrannou nevilí zakončenou asistenturu Otakara Matouška. Ale kdo byl poslední Kettnerův asistent a oblíbenec na sklonku jeho kariéry? To jméno zní Luboš Horák. Pro úplnost dodejme, že v případě Lubomíra Horáka, inženýrsko-geologicky zaměřeného pracovníka Geotec GS, a.s. jde o zcela náhodnou shodu jmen. Urostlá mladistvá postava a pohledná tvář, která to měla v hlavě výborně srovnané. Kettner z něj chtěl mít geologa širokého záběru. Podle toho ho pověřoval úkoly, které mladický asistent ochotně a hlavně ve vynikající kvalitě plnil. Dokumentoval příležitostně objevy barrandienského paleozoika na pražských stavbách, úspěšně se pustil do studia skryjsko-týřovického kambria, prokázal schopnost proniknout do problémů krystalinika moldanubicko-moravického pomezí, ale dovedně se vypořádával i s nástrahami tektoniky a stratigrafie mesozoických a terciérních formací na Slovensku v okolí Banské Bystrice, což byla jeho diplomová práce z roku 1959. Na mapovacích kurzech katedry geologie měl pověst skvělého instruktora, do jehož skupiny by chtěl patřit každý. Stačila však jediná krutá chvíle nepozornosti, kdy si za jízdy na motocyklu rovnal posunutou geologickou brašnu, možná že to byl nečekaný pohyb baťoju přetíženého horninovými vzorky, a byl konec všem nadějím, všem plánům, všem perspektívám. I takový je život, i taková je smrt.

Vladimír HROMEK (* 7. 4. 1954 Brno, † 1981? Brno)

Vystudoval geologii na PřF MU v Brně, kde obhájil pod vedením prof. Fojta diplomovou práci „Studium minerálních paragenezí v okolí kyzového výskytu u Petříkova (obec Ostružná).“ Zapsat se nějak výrazněji jako absolvent bohužel nestihl. Zahynul při dopravní nehodě společně s Alešem Rozmánekem (viz níže).

Pavel JADRNIČEK (* 14. 7. 1933 Horní Bříza, † 11. 1. 1980 Praha)

Jako pokračovatel rodinné tradice se na PřF UK věnoval především studiu ložisek nerudných a zejména keramických surovin. Vystudoval PřF UK, kde v roce 1955 obhájil diplomovou práci o hrdoňovských kvádrových pískovcích a sklářských píscích od Střelče. Zaměstnání nastoupil v Geologickém průzkumu Praha (později Geolodistrii), kde byl pověřován průzkumem západočeských kaolinových ložisek. Publikoval o nich několik studií. Byl vyslán na expertizní práci nejprve do Lybie, pak do Egypta, odkud se vrátil s podlomeným zdravím, již předtím nepříliš pevným. Tento sympatický štíhlý blondýn jemného chování podlehl marnému boji proti degenerativnímu kostnímu zánětu a rodinná tragédie byla dovršena, když v krátkém sledu zemřeli i oba jeho rodiče.

Jiří JELEN (* 25. 1. 1960 Praha, † 5. 8. 1989 Praha)

Po zakončení vysokoškolských studií geologie na PřF UK a úspěšné obhajobě studie fonolitů na Mostecku (1984) začal pracovat na ÚÚG v Praze jako ložiskový geolog se zaměřením na nerudní suroviny. Ve spolupráci s Adolfem Malechou vypracoval pozoruhodnou studii o ložiskách českých cenomanských jílu a jílovců. Stal se národním koordinátorem Mezinárodního geologického programu pro výzkum nemarinálních křídových sedimentů. Vše nasvědčovalo tomu, že v něm pro sedimenty a jejich ekonomický význam nenápadně vyrůstá odborník evropského formátu. Tyto vyhlídky zhatila anemie, se kterou krátce a neúspěšně bojoval.

Vítězslav KADLČÍK (* 15. 4. 1935 Ostrava, † 12. 7. 1982 Liberec)

Vystudoval geologii na VŠB v letech 1953 - 1958 a po promoci nastoupil jako úsekový geolog šachty Plavno v Jáchymově. V letech 1965 - 1966 byl hlavním geologem závodu GP UP - 5 v Hamru na Jezeře, pak čtyři roky zastával funkci geologického náměstka GP UP Příbram a 1966 - 1977 byl vedoucím geologem a později výrobním inspektorem na ředitelství UP v Liberci. Je autorem či spoluautorem mnoha archivních studií, ale - jak bylo v Uranovém průzkumu obvyklé - jen ojediněle své geologické poznatky zveřejňoval, např. o uranu v terciéru severočeských pánví (spolu s N. P. Streljanovem 1968), nebo o permokarbnu pod křídou mezi Mimoní a Hodkovicemi (spolu s E. Švábem 1977). Patřil k čelným pracovníkům UP. Nezaměňovat s naftařským geologem Kadlečkem. Posledních pět let života strávil jako vedoucí geologického střediska Stavoprojektu Liberec, kde se úspěšně podílel na řešení řady inženýrsko-geologických úkolů. Zemřel ve věku 47 let na rakovinu žaludku.

Miroslav KOMÁREK (* 11. 8. 1937 Praha, † 28. 2. 1970 Praha)

Nejprve se vyučil hornickému řemeslu a pak vystudoval geologickou průmyslovku v Praze - Žižkově. Zaujala ho mineralogie, v níž získal nejen sběratelské renomé, ale i hluboké znalosti, které po vstupu do zaměstnání v ÚÚG

hojně uplatňoval. Psal např. o mineralogii Slavkovského lesa nebo Jizerských hor a Krkonoš (v Chaloupského monografii o této oblasti zřejmě opomenut být neměl). Bohužel nedokázal unést neúspěšnost svého rodinného života a trýznivě skončil sebevražedným požitím derivátů thalia (Clericchio roztoku).

Jiří KHEIL (* 9. 4. 1933 Ostrava, † 21. 4. 1975 Ghana)

Do geologie vstoupil jako technik. Nejprve byl zaměstnancem Železnorudných dolů Nučice, pak Čs. naftových závodů Hodonín. V roce 1958 byl přijat do služeb ÚÚG Praha a v roce 1963 vystudoval geologii na PřF UK se zaměřením na mikropaleontologii. Jeho diplomová práce z roku 1960 byla věnována mikrostratigrafii miocenních vrstev na zásobník zemního plynu u Lobodice. Zabýval se hlavně terciérní mikroufaunou - foraminiferami a ostrakody, v jejichž znalosti zejména pro stratigrafické využití si vysloužil pověst spolehlivého specialisty. S tímto renomé se stal členem geologické zahraniční expedice do Sýrie a posléze i do Ghany. Zde po dvouletém působení zahynul za podezřelých okolností (sabotážní zásah na vozidle?) při autonehodě. Patřil mezi tzv. střední geologické kádry, které se dokázaly pít a nadáním vyšvihnout do postavení kvalifikovaných vysokoškolských odborníků.

Jan KOLIHA (* 3. 6. 1890 Police nad Metují, † 7. 4. 1939 Praha)

Po studiu geologie na PřF UK krátce působil jako gymnaziální učitel přírodopisu a jako asistent Geologického ústavu ČVUT Praha. Zásadní část svého profesního života spojil s Národním muzeem v Praze. Vykonal v něm funkci sbírkového kustoda a řadu let zde stál v čele geologicko-paleontologického oddělení, které pod jeho vedením prošlo výrazným rozvojem. Díky přátelským kontaktům s čelnými geology státní, školské i podnikové sféry získával pro musejní sbírky cenné přírůstky zejména v paleontologických objektech Barrandienu. Souběžně s touto činností se věnoval především zoopaleontologickému výzkumu, v němž získal renomé přesahující hranice republiky. Kromě zájmu o barrandienskou faunu se významným způsobem zasloužil o paleontologické dešifrování stratigrafie ještědského devonu. Jako vlastenecky smýšlející člověk těžce nesl hitlerovskou okupaci a krátce po vzniku Protektorátu neočekávaně zemřel ve věku nedožitých čtyřicet jedna let.

František MACÁK (* 31. 7. 1934 Louny, † 7. 10. 1969 Praha)

Vystudoval geologii na PřF UK se zaměřením na výzkum sedimentů. Jeho diplomová práce byla věnována české části terciéru žitavské pánve. V ÚÚG, kam nastoupil v roce 1958, byl pověřen výzkumem křídly ve středních a severozápadních Čechách a staral se o strukturní vrty do křídového podloží. Jeho doménou byla paleontologie a stratigrafie křídly. K jeho obzvláštním vědeckým úspěchům patří objev nejvyšších (coniackých a santonských) vrstev české křídly na Ústecku. Jako odborník na tento útvar se aktivně podílel na přípravě a vedení exkurzí 23. Mezinárodního geologického kongresu v Praze. Po něm tomuto skromnému a sympatickému pracovníkovi, jehož ambice a snad i sebevědomí značně pokulhávaly za schopnostmi a vědomostmi, zbylo do nenadálého a smrtelného selhání organismu už jen něco málo přes rok.

Miroslav MÁŠKA (* 6. 1. 1927 Berehovo, † 12. 6. 1995 Praha)

V Máškově případě udělám v ohledu na věk výjimku.

Zemřel sice ve věku 68 let, ale pro geologii byl v důsledku duševní choroby efektivně mrtvý již ve své čtyřicítce. Jako student ohromil diplomovou prací o drobně tektonické analýze krystalinika Krkonoš, v níž kategoricky odmítl oficiální představy o příkrovové stavbě tohoto území. Tenkrát se jeho argumentace zdála nevyvratitelná, ale platí to ještě dnes? Svě spolužáky i učitele fascinoval způsobem napsání této diplomky: ze sekretariátu katedry petrografie PřF UK na tři dny a noci vytvořil klauzuru a své manželce z hlavy a z papírových útržků do rozhrkané staré Underwoodky celou práci 24 hodin non-stop nadiktoval. Brzy po absolvování tuto studii převedl do knižní podoby, která se stala základní učebnicí výzkumu tektonických mesostruktur. To co byl pro mikrotektoniku Bruno Sander, tím se pro drobnou tektoniku stal Mirek Máška. Někteří pamětníci možná ještě jako relikvii chovají tzv. Máškův kompas, na který mu byl udělen patent. Po vstupu do zaměstnání na Geologickém ústavu ČSAV šla jeho kariéra prudce vzhůru a jeho ochránce akademik Zoubek ho pasoval do role korunního prince československé geologie. Byl skvělý diskutér a proslul řadou bonmotů, připomínajících jednoho z našich porevolučních předsedů vlády, jimiž své protivníky doslova drtil. Příznačný pro něj je např. výrok, jímž publikační produkci některých i starších kolegů označil jako duševní průjem. Bohužel po necelých deseti velmi úspěšných letech začínala u něj propukat těžká schizofrenická porucha, jejíž náznaky se již dříve projevovaly nadměrnou vztahovačností a stihomamovým pocitem, že je okolím olupován o duševní majetek. Máška poměrně rychle geologii opouštěl a přecházel k filozofii. Ale i tam brzy skončil a živil se pak příležitostnými podřadnými pracemi jako hotelový nosič kufřů ohromující zahraniční klientelu širokými jazykovými znalostmi a schopnostmi inteligentního rozhovoru o čemkoliv. Naděje v něj skládané se rozplynuly. Dnešní mladé geologické generaci jméno Máška už nic nefká. Ale jeho vrstevníci si patrně ještě řeknou: tak nadaná osobnost se rodí jednou za desítky let, je ho věčná škoda.

Radek MELKA (* 12. 2. 1964 Plzeň, † 21. 3. 1994 Praha)

Geolog s vysokoškolským vzděláním získaném na PřF UK, kde v roce 1987 vypracoval diplomovou práci o strukturně geologické analýze středoevropské střížné zóny u Dobříše. Přešel po krátkém působení v ÚÚG Praha v převratových událostech 1989 jako satelitní doprovod svého guru Karla Schulmanna na pražskou PřF UK. Byl to mimořádný talent s velkým potenciálem obohatit strukturní a tektonickou geologii, jak se domnívají jedni, nebo se prosazoval především svým rasantním politickým chováním, jak dokládají druzí? Protože před svou poněkud rannou smrtí (30 let) nestihl ještě geologicky mnoho předvést, zůstane odpověď na tuto otázku jen v rovině osobních postojů hodnotitelů. Geologická bibliografie nevede žádnou jeho samostatnou práci, prakticky výhradně jen abstrakta v autorském kolektivu, v němž většinou není hlavním autorem. Za nevyjasněných okolností byl jednoho rána nalezen v jedné z podstřešních místností albertovské budovy PřF UK po noci strávené v ní v rozporu s bezpečnostními předpisy mrtvý, aniž byly zjištěny známky cizího zavinění, snad v důsledku astmatického záchvatu. Ve vzduchu zůstala viset otázka, zda policejní vyšetřování a patologické ohledání mělo všechny náležitosti. Asi by bylo vhodné ještě poznamenat, že mezi předčasně zesnulým Radkem Melkou a vynikajícím mineralogem Karlem Melkou ze suchdolského GÚ AV neexistuje žádný příbuzenský vztah.

Zdeněk MRÁZEK (* 15. 2. 1952 Chvalčov u Kroměříže, † 15. 4. 1984 Praha)

Vystudoval VŠCHT, na této instituci absolvoval řádovou aspiranturu a stal se vedoucím Centrální laboratoře. Osvědčil se jako obzvlášť nadaný mineralog s citem pro minerály neobvyklé, pro jejich zvláštnosti a pro minerály sekundární. Díky svým mimořádným schopnostem a vědomostem byl s oblibou vyhledáván jako spoluautor speciálních mineralogických studií. Řada jím popsaných minerálů (sharpit, russelit, metavoltin, pyrostilpnit aj.) byly pro ČR nové. Spolu s Tábořským popsali zcela novou minerální specii, které dali jméno čechit. Velkou pozornost věnoval mineralogickým „sekundárům“ uranu, olova a zinku a upoutávaly ho zeolity a duté krystaly. Použijeme-li pro Zdeňka Mrázka poněkud zprofanované úsloví „smrt v plném rozmachu tvůrčích sil“, není to pro osobnost jeho kalibru žádná fráze. O život přišel ve věku 32 let a jeho smrt spadá někam na pomezí nešťastné náhody a zanedbání bezpečnosti práce: zřítily se na něj schody při stavbě družstevního bytu. Je po něm pojmenován vodnatý fosforečnan bizmutu a mědi mrázekit.

Jan NETOLICKÝ (* 12. 7. 1934 Praha, † 20. 3. 1963 Praha)

Když po úspěšném studiu specializace petrografie na PřF UK a obhajobě diplomové práce o ejpovických oolitických železných rudách (1958) nastoupil tento nenápadný, ale vysokým IQ se vyznačující mladík do tehdejšího Geologického průzkumu (později Geoindustrie), nikoho ani ve snu nenapadlo, že výborně započatá geologická kariéra bude mít téměř jepičí trvání. V oddělení pro petrografické hodnocení materiálů z průzkumných prací se znamenitě osvědčil zejména v posudcích o sedimentárních terénech. Snad jen ten, kdo si s hlubokým porozuměním přečetl Goethovo „Utrpení mladého Wertra“ se může vžít do tragédie prudké, ale neopětované mladé lásky. Nic v jeho vnějším, ale jen zdánlivě vyrovnaném vzhledu nenapovídalo o tom, jaká bouře se odehrává v jeho citlivém srdci. V méně výrazné podobě kdysi něčím podobným dávno prošli i mnozí z nás a cynik by řekl: „No co, spalničky jsme si taky odbyli skoro všichni“. Ale v tragédii Jendy Netolického není cynismus na místě. On to vzal až příliš vážně, doslova smrtelně vážně a se zdvojenou důkladností. Vylezl na Vyšehradskou skálu, zadíval se směrem k domu obývanému jeho idolem, spolkl letální dávku cyankali a již mrtvý se ze skály zřítíl. Dnes jsou tak přísné předpisy, že by se k použitému jedu těžko dostával. Ale tenkrát to byla celkem běžná chemikálie používaná ke specifickým sedimentárně petrologickým testům, jmenovitě k leptání nábrusů. Stačilo odzátkovat dózu a mohli jste si nabrat dle libosti. Policejní vyšetřovatelé se pak snažili prokázat odpovědnost vedoucímu laboratoře aspoň jako nedbalost, ale tenkrát se to tak nebralo. Osobně si vybavuji, že v padesátých letech jsme v chemické laboratoři Petrografického ústavu na Albertově měli volně přístupnou láhev obsahující nejméně kilogram KCN, zcela volně přístupnou. Nebudu posuzovat, zda nějaký přítel s psychologickými schopnostmi mohl tehdy Janovi jeho úmysl rozmluvit či zda ten tlak citového vzplanutí překonat možno nebylo. Pokud ano, určitě by česká sedimentární petrologie měla ve svém týmu o jednoho velice schopného hráče víc a některé z potenciálních dětí rodiny Netolických mohlo už řadu let fungovat jako schopný geolog po tátově vzoru.

Radim NOVÁČEK (* 21. 3. 1905 Ústí nad Orlicí, 13. 2. 1942 Mauthausen)

Vystudoval přírodopis a chemii na PřF UK v Praze.

Po studiu byl pro svůj živý zájem o mineralogii, v níž uplatnil zejména hluboké znalosti v analytické chemii, získán profesorem Slavíkem na post asistenta Mineralogického ústavu PřF UK. Zde se i v roce 1936 habilitoval. Po násilném uzavření vysokých škol nacisty přešel jako významná vědecká akvizice do Mineralogického oddělení pražského Národního muzea. Spolu s celou skupinou českých univerzitních mineralogů (Slavíkem, Slavíkovou, Ulrichem, Rosickým, Říkovským, Altarem) byl pro odbojovou činnost gestapem zatčen, odvečen do koncentračního tábora Mauthausen, kde po nelidském zacházení přišel o život. Ve srovnání s odbojářskou a těžkými ztrátami zaplacenou situací mezi univerzitními mineralogy kontrastuje kolaborantská tišina tehdejší protektorátní geologické služby. Česká mineralogie ztratila v Nováčkově mimořádně nadaného, pracovitého a zároveň velice skromného pracovníka, jehož památku připomíná název vodnatého hořečnatého uranoarseničnanu nováčekitu. Šíře Nováčkova mineralogického záběru s perfektními publikačními výstupy je obdivuhodná a zahrnuje bertrandit, brushit, dolomit, fergusonit, granáty, kobaltin, linnéit, tetraedrit, zeolity aj. Nejvíce však jsou ceněny Nováčkovy studie uranových minerálů, zejména jejich „sekundárů“. Věnoval se i vltavínům a byl oprávněně pokládán za předního experta v gemologii a za významného teoretika i praktika mineralogického výzkumu. Za horizontem bytí jsou již všichni Nováčkovi současníci; všichni unisono obzvláště vyzdvihovali jeho ryzí lidský charakter. Karlova univerzita nijak neplývá s udělování posmrtných profesur: v Nováčkově případě bylo toto gesto plně namístě.

Otomar Pravoslav NOVÁK (* 16. 11. 1851 Hradec Králové, † 28. 7. 1892 Liteň u Berouna)

Vystudoval přírodní vědy na Filozofické fakultě UK s důrazem na paleontologii. Působil v Národním muzeu, na ČVUT i na UK. Jeho vědecký zájem byl soustředěn na faunu od staršího paleozoika až po terciér, o níž vtělil své bohaté poznatky do řady převážně německy psaných pojednání. O jeho odborných kvalitách podává nejprezvědčivější svědectví, že na výslovné přání Joachima Barranda, který v něm spatřoval pokračovatele svého díla, byl ustanoven kustodem jeho sbírek. Nováčkova předčasná smrt českou geologickou veřejnost, která si ho cenila jako významnou paleontologickou autoritu, překvapila a značně otrásla. A při hodnocení jeho díla lze v širších souvislostech za překvapivou považovat i pozoruhodnou skutečnost, kolik výborných paleontologů České země rodí.

Miroslav NOVOTNÝ (* 8. 9. 1921 Brno - Starý Lískovec, † 5. 9. 1971 tři dny před završením padesáti let svého věku)

Protože byl za války totálně nasazen na práce v Německu, začal studovat na brněnské univerzitě až ve svých 24 letech. Stal se pak jedním z profilových členů učitelského sboru PřF MU v Brně. Pro personální pře tlak na pracovišti (Jindřich Štelcl, Dušan Němec aj.) však raději rok před svou smrtí přešel na katedru chemie Pedagogické fakulty. Je autorem studií o skarnech a dalších horninách moldanubického krystalinika, zejména o amfibolitech. Důkladností prosluly jeho práce o pegmatitech a především o jejich fosforečnanech, mezi nimiž objevil spolu s Josefem Staňkem nový minerál, který nazvali podle moravské lokality cyrilovit. Jeho oblíbenou minerální skupinou byly živce, ale významně přispěl i k poznání minerálů epidotové skupiny. Byl to mimořádně pracovitý a ctižádostivý badatel, dávající přednost individuálnímu

výzkumu před prací týmovou. Jeho smrt je podle některých neoficiálních pramenů neprokázaně uváděna v souvislosti s nadměrnými dávkami rentgenového záření, čímž připomíná tragický konec Jindřicha Schmidta z téhož pracoviště.

Alexandr ORLOV (* 27. 8. 1899 Cholm na Ukrajině, † 27. 8. 1948 Praha)

Přesně v den svých 49. narozenin umírá tento plně u nás naturalizovaný cizinec, kterého pro jeho hluboký impakt na českou geologii nemůžeme nepovažovat za svého. Své geologické a chemické univerzitní vzdělání získal v Kyjevě, Kamenci Podolském a posléze i v Praze. Pracovně zakotvil na Petrografickém ústavu PřF UK jako asistent, za války působil v protektorátním Geologickém ústavu, aby se po osvobození zase do univerzitních řad vrátil. Profesorský dekret pro petrografii a chemickou mineralogii se téměř přesně míjí s jeho smrtí. Orlovův přínos pro českou vědu o horninách je mnohostraný. Především značně předstihl svou dobu tím, že začal na horniny pohlížet jako na heterofázové chemické systémy a tak prosazoval to, co se o desítky let později stalo celosvětovým hitem a co by bylo možno zjednodušeně označit jako geochemizaci petrologického pohledu. Dokonale tuto koncepci uplatnil na studiích našich granitoidů, zejména středočeského plutonu, který považoval za vyvřelinový komplex světové extratřídy. Jestliže máme někoho označit za zakladatele naší sedimentární petrografie, nemůže touto osobou být spolu s Jaromírem Koutkem nikdo jiný než Orlov. Je až neuvěřitelné, s jakým citem pro řeč, která nebyla jeho mateřštinou, dokázal vytvořit jazykově dokonale ústrojnou českou sedimentárně petrografickou terminologii. A bylo by nespravedlivé se nezmínit o tom, že i na jeho extenze do mineralogie lze použít velmi přísná měřítko. Čím k nesmírné škodě naší petrografie bylo vyvoláno fatální selhání jeho vnitřních orgánů? Sehrál tu snad negativní úlohu jeho východoevropský (on sám s oblibou nadsazoval: asijský) původ a návyky? Lékařská zpráva je v tomto ohledu velice vágní. Po svém příchodu na fakultu jsem se s Orlovem, k němuž všichni zhlíželi s úctou, setkal jen letmo. Ani nevím, jak jsem k tomu přišel, ale mnoho let jsem choval tlustý, v kůži vázaný svazek všech jeho separátů, než jsem je na stará kolena předal do povolanějších rukou. Na každém z těchto asi padesáti separátů se skvěl korunový kolek, kterým československá notářská mašinerie pohotově zajišťovala posmrtný majetek člověka, který bez příbuzenstva a potomků v této zemi nezanechal nic jiného, než svou „asijskou“ duši, urnu popela, nehmotný vědecký odkaz a svazek okolkovaných separátů. A dovolím si současným akademickým funkcionářům položit otázku: stará se i nadále fakulta o to, aby poslední místo odpočinku jednoho z nejskvělejších členů jejího učitelského sboru bylo pietně udržováno?

Oskar PLUSKAL jr. (* 12. 2. 1957 Nové Město na Moravě, † 19. 8. 2004 Praha)

V závěru svého studia geologie na PřF UK obhájil v roce 1981 diplomovou práci o polymetalickém zrudnění ve svratecké klenbě moravika. Jako geologický expert působil v úřednických postech Ministerstva životního prostředí a Ministerstva průmyslu a obchodu. Od roku 1998 byl členem dozorčí rady Stavební geologie a. s. v likvidaci. Značné vytížení úředními povinnostmi mu nedovolilo výrazněji - na rozdíl od jeho otce - se věnovat publikační činnosti v oboru. Jeho předčasná úmrtí ve věku 47 let

způsobila rakovina.

Jan Svatopluk PROCHÁZKA (* 13. 5. 1891 Praha, † 30. 1. 1933 Praha)

Vysokoškolské studium přírodopisu a zeměpisu absolvoval na FF UK (před osamostatněním Přírodovědecké fakulty). Po krátkém působení jako středoškolský profesor přírodopisu nastoupil na místo sbírkového kustosů do Geologicko-paleontologického oddělení Národního muzea. V pozici vysokoškolského učitele působil těsně po 1. světové válce nejprve jako lektor filozofické fakulty UK a posléze jako docent ČVUT pro tehdy nově konstituovaný obor ochrany přírody, jehož se stal nadšeným průkopníkem. Věnoval se mikropaleontologii, zejména rozsivkám, ale své široké znalosti geologických oborů uplatnil i jako geologický historiograf. Skvělým a přehledným způsobem dokázal zpracovat studie některých nerostných surovin, jmenovitě uhlí, a zásokem pomohl bibliografickému oddělení Státního geologického ústavu v sestavování vybraných ročníků geologicko-mineralogické bibliografie, o níž se současné vedení ČGS domnívá, že se již přežilo a čtyři poslední roky už ji nevydává (pochvalu za tento čin, mírně řečeno nedomyšlený, ať neočekává). J. S. Procházka lze označit za praporečnicka mnohem později plně doceněného názoru, že příroda nejen zasluhuje, ale i naléhavě potřebuje, aby byla chráněna. Jeho největší síla byla ve výborných rešeršních schopnostech. Ve věku optimálního rozmachu tvůrčích sil podlehl prudkému ataku choroby, eufemisticky označované jako těžká.

Miloš PROCHÁZKA (* 20. 1. 1923, † 4. 11. 1956 Semily)

V roce 1952 obhájil na PŘF UK disertaci o javorech severočeských třetihor. Mezi mladými geology je hodně těch, kteří se zájmově věnují jednak speleologii, jednak horolezectví. I když vyznavači lezení po skalách budou tvrdit, že řízení motorových vozidel i jen pouhá spolujízda statisticky vykazují výrazně vyšší míru rizika než ten jejich koníček, těžko se jim bude vyvracet fakt, že horolezectví je adrenalinový sport, při němž se hrubé chyby lze dopustit jen jednou. Platí to i o velmi schopném fytopaleontologovi Miloši Procházce - a nejde o jediný případ obdobného smutného konce mladé geologické naděje (viz níže Jana Svobodová nebo Jan Vík). Procházka se po absolvování vysokoškolského studia přírodopisu a zeměpisu na PŘF UK v tehdejší Státním geologickém ústavu záhy vypracoval na prvotřídního znalce terciární flory severočeských pánví. Na Suchých skalách u Turnova své lezecké schopnosti přecenil, pádem si přivodil těžká zranění a jím po několika dnech marného boje v semilské nemocnici podlehl. Pamětníci si ho vybaví jako pohledného a elegantního sympatáka, kterému téměř nikdy nemizel s tváře lehký úsměv, a který byl v každé společnosti vždy lepším posluchačem než prosazujícím se vypravěčem. Geologický lid občas používá pro některé své příslušníky přezdívky. Aby se rozlišili dva v téže době působící Kratochvílové, profesor a akademik Josef od Františka z Ústředního ústavu geologického, mluvilo se o tom první obvykle uctivě jako o „Starém pánovi“, zatímco František z ÚÚG byl pro většinu kolegů „Krátka polní“. Akademik Vladimír Zoubek byl prostě „Zub“, kteréžto označení pro jeho syna Jana nikdy nikdo nepoužil, Vladimíru Čechovi se pro odlišení od ostatních geologických Čechů říkalo „Praotec“. Petr Květoň si za své působení na Kubě a spolupráci s Che Gevarrou vysloužil jméno „Pedro el Cecho“, Josefu Zikmundovi z ÚÚG se všeobecně říkalo Petarda, Miloslavu Hessovi nikdo neřekl jinak než Rudi (v absurdní analo-

gii s nacistickým pohlavěm Rudolfem Hessem), Josef Nežil je pro známé Nojčil. Můj geologický přítel, kterého nebudu jmenovat, nese poněkud nelibě přezdívku Kačaba, jeden význačný nerudní ložiskář nerad slyší na jméno Milouš Kočvara atd. Vžitou přezdívku měl i Miloš Procházka: neřeklo se mu nikdy jinak než „Procházka zvaný Zdvorilý“, což způsob jeho jemného „koutkovského“ vystupování vyjadřovalo naprosto pregnantně. Byl typem člověka, po jakém v české geologické komunitě zůstala mezera, možná ani ne tak odborností, jako v kultivovaném chování.

Zdeněk RIEGER (* 29. 11. 1934 Košťálov u Semil, † 28. 7. 1978)

Jako promován geolog absolvoval PŘF UK se zaměřením na fytopaleontologii. Jeho diplomová práce z roku 1958 se zabývala paleontologicko-stratigrafickým výzkumem západní části podkrkonošského permokarbonu. Nastoupil do ÚÚG, kde byl nasměrován na fytopaleontologické řešení problémů (zejména stratigrafických) permokarbonu podkrkonošské pánve a později i blanické brázdy. Z hlediska své odbornosti byl vyslán k dokumentaci strukturálních vrst do permokarbonového podloží české křídly zejména v měnské pánvi. Z rodinných důvodů svou činnost v Praze po jedenácti letech ukončil a přijal zaměstnání v Trutnově, nejprve ve Vlastivědném muzeu a poté v odbočce Geologického průzkumu (Geoindustrie). Odtud terénně zasahoval především do vnitrosudetské pánve, ale i na Slánsko v pánvi kladenské. Jeho pečlivě utříděné a přesně určené sběry mladopaleozoické flóry, deponované v různých muzeích, mají často povahu neopakovatelných unikátů.

Marie RÖHLICOVÁ viz Marie HAMTILOVÁ

Aleš ROZMÁNEK (* 8. 9. 1957 Brno, † 1981? Brno)

Oběť dopravní nehody (stejně jako Vladimír Hromek - viz výše) těsně po skončení studia geologie na brněnské PŘF, na níž obhájil pod vedením profesora Bohuslava Fojta diplomovou práci „Mineralogická charakteristika rudní oblasti Horní Město - jih.“. Kromě této studie bohužel dále již jen zcela nepopsaný bílý list.

František ŘÍKOVSKÝ (* 26. 12. 1901 Přerov, † 15. 10. 1942 Mauthausen)

Vystudoval a poté i pracovně zakotvil na geografii brněnské PŘF. Styčnou plochou s geologií mu byla geomorfologie. Věnoval se jí zejména v povodí Svatky a Svitavy a na Dražanské vrchovině. Zahynul spolu s dalšími brněnskými přírodovědci, meteorologem Bohuslavem Hrudíčkou, botanikem Vladimírem Kristem, fyzikem Josefem Sahánkem a mineralogem a petrografem Vojtěchem Rosickým v nacistickém koncentračním táboře Mauthausen, všichni v roce 1942.

Fritz SEEMANN (* 6. 4. 1884 Těchlovice, † 16. 7. 1914 Šabac na Sávě v Srbsku)

Vystudoval přírodní vědy na vídeňské univerzitě, kde se stal asistentem u profesora Uhliga. Hned úvodem své geologické kariéry zaujal výsledky svého studia barrandienského siluru a devonu. Když v roce 1909 bylo založeno městské muzeum v Ústí nad Labem, stal se jeho kustosdem. Výrazným způsobem položil základy tamních mineralogických sbírek sběry zejména ze severočeských, hlavně vulkanických lokalit. Z jeho skvělých znalostí Českého středohoří samovolně vyplynulo, že se stal spolupracovníkem J. E. Hibsche. Byl spoluauctorem a posléze i samo-

staným autorem některých geologických map této oblasti. V roce 1910 se habilitoval na Zemědělské akademii v Děčíně - Libverdě pro mineralogii, petrografii a geologii a přednášel zde i pedologii. Pozoruhodný a novátorský byl jeho příspěvek k aplikované petrografii, když - s negativním výsledkem - vyzkoušel použitelnost mletého fonolitu jako zemědělského hnojiva. Na Hibsčův popud byl jmenován profesorem zmíněné školy, ale pouhé dva týdny na to padl jako třicetiletý na bitevním balkánském poli. Seemann byl typickým představitelem množiny geologů německé národnosti působících v Českých zemích a spoluprvářejících entitu zvanou Deutschböhmen.

Jindřich SCHMIDT (* 19. 4. 1937 Brno, † 3. 10. 1977 Brno)

Po dokončení studia geologických oborů na PřF MU v Brně se stal asistentem Mineralogicko-petrografického ústavu této fakulty a plně se věnoval petrografii a výzkumu hominotvorných minerálů. Byl to nadaný laboratorní experimentátor, který mj. jako první u nás začal aplikovat rentgenografii na výzkum strukturní stavby metamorfovaných hornin. Proč tento sportovní konstitucí vybavený člověk opustil lidské hemžení ve věku čtyřiceti let, je obestřeno nejasnostmi. Jedna z vysvětlujících verzí poukazuje na nadměrné vystavení škodlivým účinkům rentgenového záření při laboratorní práci. Stín podezření je zvýrazněn tím, že za podobně zvláštních okolností na témže pracovišti zemřel jako padesátiletý Miroslav Novotný a v témže věku i Lubomír Svoboda. Ale ani opakovaná měření žádnou radiační závadu na pracovišti nezjistila. Fakulta se Schmidtem krátce před jeho smrtí rozvázala pracovní poměr. Jeho odchodu je třeba obzvlášť litovat pro to, že patřil do nečetné kategorie geologických pracovníků, kteří odvážně hledají nové cesty netradičního uplatnění instrumentálních laboratorních metod.

Jiří STEHLÍK (* 14. 11. 1968 Praha, † 21. 8. 2003 ?)

Vystudoval obor hydrogeologie a inženýrská geologie na PřF UK. Ve své disertaci (RNDr) z roku 1988 se zabýval variabilitou poklesové fáze odtoku. Vyznačoval se nadprůměrným matematickým nadáním. V roce 1995 nastoupil do Českého hydrometeorologického ústavu v Praze - Komořanech, kde setrval až do své smrti. Zabýval se hydrologickými a biochemickými vlivy na životní prostředí a studoval metodiku odtoků ve vodním hospodářství. Již během vysokoškolského studia se u něj projevovaly zdravotní potíže kardiovaskulární povahy a zřejmě ty byly příčinou, že na letní rekreaci v Chorvatsku smrtelně zkolaboval.

Leoš STODOLA (* 3. 2. 1927 Domažlice, † 6. 8. 1953 Sokolov)

Po absolvování studia geologie na PřF UK zakončeném v roce 1952 obhajobou disertace o geologii okolí Litvínova se zřetel na genezi podkrušnohorské příkopové propadliny, nastoupil jako oblastní geolog Uhelného průmyslu n. p. v Oseku - Sokolově. Studoval kaolinová ložiska kolem Kadaně a geologii severní části mostecké pánve. Jeho pouhé dva roky trvající slibná profesní dráha se tragicky uzavřela autonehodou v Sokolově. Stodolovi geologičtí spolužáci, k nimž patří i autor této studie, a spolupracovníci v zaměstnání oceňovali jeho věcnost, serióznost, nenápadný, ale o to houževnatější pracovní elán a přátelskou nekonfliktní povahu. Aby všechny tyto vlastnosti náležitě vynikly, mu osud poskytl velice málo času. V tomto ohledu tvoří spolu s Vítem Bořeckým, Václavem Bůžkem, Radkem Melkou, Janou Svobodovou a

Janem Víkem obzvlášť smutnou skupinu.

Ferdinand STOLICZKA (* 7. 7. 1838 Zámeček u Kroměříže, † 19. 6. 1874 Murghy v Karakorum)

Přírodní vědy s důrazem na geologii vystudoval na vídeňské univerzitě. Nastoupil místo v Říšském geologickém ústavu ve Vídni. Odtud byl vyslán do Indie, kde se stal paleontologem tamního Státního geologického ústavu. Ve službách této instituce procestoval podstatnou část kontinentální jižní Asie i řadu souostroví Indického oceánu. Své paleontologické poznatky shrnul do monumentálního díla *Palaeotologia Indica* a do řady velmi kladně hodnocených dalších spisů. Ve své době byl bezkonkurenčně nejšestovatějším českým geologem. Vinou slabší fyzické konstituce nevydržel námahy svých namáhavých cest a v důsledku totálního vyčerpání zemřel v jednom z odlehklých velehorských průsmyků. Do vlasti se jeho tělo nevrátilo. Jeho jméno však ani doma, ani jinde v geologickém a zejména paleontologickém světě nezapadlo a už vůbec ne v Indii, kde dosáhl maxima svých vynikajících vědeckých výsledků. Když se v roce 1964 konal v Indii 22. Mezinárodní geologický kongres, indiští kolegové to nezapomněli našim zdůraznit. Na Stoliczkovu počest byla u nás vydána známka nominální hodnoty 12.- Kč. Česká pošta, patrně aby zdůraznila svou českost, píše Stoliczkovo příjmení s -č- místo -cz-. On sám se však nikdy tak nepsal. Asi by bylo vhodné také připomenout, že nejen český geolog ztratil svůj život v Indii, ale že i naopak dva mladí indiští aspiranti PřF UK, Harpanhalli na katedře ložisek a Nagesh na katedře mineralogie, zemřeli v Čechách; třetí nová úmrtnost v šestičlenné množině našich geologických aspirantů z Indie (Naganna, Harpanhalli, Nagesh, Munshi, Prasad, Patel) je hrozivě vysoké číslo.

Lubomír SVOBODA (* 5. 3. 1933 Kojetín - dnes Koválovice, † 2. 12. 1983 Brno)

Vystudoval geologii se zaměřením na petrografii na PřF UJEP v Brně a od roku 1957 se stal asistentem na mineralogii a petrografii této fakulty. Věnoval se výzkumu akcesorických (těžkých) minerálů v sedimentech, specializaci tehdy novátorské a slibně se rozvíjející. Publikace se v této problematice uplatnil několika studii, zpracovanými obvykle v kooperaci a ve stínu druhých. Smrt ho zastihla v téměř témže věku jako dalšího, podstatně výrazněji profilovaného člena stejného, z hlediska předčasných úmrtí značně pronásledovaného pracoviště - Miroslava Novotného. Svou padesátku přečkal jen o necelé tři čtvrtě roku, takže - striktně vzato - už z rámce stanoveného pro tento soubor skoro vybočuje.

Jana SVOBODOVÁ (* 8. 4. 1970 Praha, † 30. 6. 2002 Srbsko)

Pro smrt si tato více než perspektivní a sportovně založená vědecká pracovnice GÚ AV zajela do Ameriky, ne do té za Atlantikem, ale do Ameriky na levém břehu Berounky u Srbska. Svislou, desítky metrů nad řeku čnicí vápencovou skálu horolezecky zdolala jako snad několikrát předtím zcela suverénně. Co způsobilo, že se na relativně již bezpečném vrcholovém plató započala a pak se k nevýslovné hrůze přihlížejících zřítíla ke skalní patě, na níž před několika minutami do skály nastupovala? To zůstane v rovině dohadů. Následky této mžikové chyby nemohly být jiné než fatální. Její mateřské pracoviště i přes krátkou dobu působení do ní vkládalo velké naděje. Bylo totiž jasné, že do tzv. tvrdé petrografie dokáže vnést výrazně nový vítr s pohledy opřenými zejména o moderní termodynamiku, kterou z těch starších tak jako ona neo-

vládl nikdo. Prokázala to studii o frakcionační krystalizaci plutonitů (spolu s Janem Košlerem) i o dioritech a gabrech z mariánsko-lázeňského metabazitového komplexu či o severočeských kenozoických vulkanitech v kolektivu spolupracovníků GÚ AV. Pro týmovou práci byla ideálním partnerem, jak plyne nejen z výše zmíněných studií, tak i z podílu na zhodnocení granátové suroviny z khondalitových rul u Lhenic. O schopnosti psát zajímavě přesvědčila čtenáře Vesmíru reportáží z výpravy za kamčatskými sopkami. Vydání úspěšné a zcela rozebrané knihy o Kamčatce, napsané a nakreslené spolu s dalšími třemi mladými cestovateli, se bohužel nedočkala. Kdysi se u nás promítal působivý švédský film „Tančila jedno léto“. Světlý fenomén jménem Jana Svobodová neměl bohužel trvání o mnoho delší.

Jan ŠIMEČEK (* 1952, † 3. 9. 1995 Moravský kras)

Inženýr, vášnivý speleolog, profesionální potápěč, vyznavač adrenalinového napětí, voutsáč mužného vzhledu. Na zakázku pracoval mj. na výzkumu hradní studny hradu Bouzova, který však pro předčasné úmrtí dokončil až jeho bratr Jaroslav. Zahynul ve věku 43 let při speleologickém průzkumu koncového sifonu v ponorové jeskyni potoka Lapače v Ostrově u Macochy. Práce podniknuté na vyproštění jeho těla patří k nejrozsáhlejším, nejsložitějším a mediálně nejsledovanějším záchranným speleologickým akcím u nás.

Věnceslav ŠÍPEK (* 8. 4. 1928 Praha, † 3. 2. 1971 Praha)

Vystudoval učitelskou kombinaci přírodopis - zeměpis - občanská nauka na Ped.F UK a své geologické vzdělání si rozšířil na PřF UK. Obhájil tu disertaci o geologii složitěho geologického uzlu v okolí Chrastavy. Dva roky působil jako asistent Mineralogického ústavu této fakulty. Poté přešel na dva roky jako mineralog a petrograf do Ústavu pro výzkum rud v Kutné Hoře. Svou profesní dráhu uzavřel v postu vědeckého pracovníka Národního muzea, kde končil jako vedoucí mineralogicko-petrografického oddělení. Byl odborníkem na krystaloptiku, gemologii a petrografii. Hodně se věnoval přednáškové a populariza-torské činnosti. V souladu se svou rozložitou postavou byl rozvážné povahy a skromnost až přeháněl. Svědčí o tom i to, že téměř všechny své publikace, vesměs nevelkého rozsahu, nikdy nepodepisoval celým jménem, ale pouze zkratkou V. Š.

Karel ŠRÁGL (* 3. 6. 1908 Třešť u Třeboně, † 12. 10. 1956 Praha)

Jako absolvent učitelského ústavu v Českých Budějovicích řadu let učil na několika středních školách a teprve ve velmi zralém věku 37 let začal vysokoškolské studium na Pedagogické fakultě UK, kde se pak stal odborným asistentem. Svou odbornou činnost zaměřil především na pedagogiku a didaktiku přírodních věd a uveřejnil na stovku poměrně drobnějších studií z různých oborů přírodopisu a geologie zejména. Povahově mu byla zcela cizí jakákoliv kariérní průraznost. Své studenty, v rozporu s vlastními ambicemi, vedl k cílevědomému a sebevědomému uplatnění povitovými prací získaných kvalit. Jeho předčasnou smrt lze nejspíš přičíst trvale chatrnému zdraví, na němž se podepsalo značně těžké probíjení se tvrdým životem. Šráglův syn studoval geologii na PřF UK, ale bohužel se z české geologické komunity beze stop vytratil. Na rozdíl od svého spíše samotářského otce byl výborným společníkem a za studentských let bavil spolužáky skvělou imitací chraplavě gospelového zpěvu. Na výměnné exkurzi do NDR o něm greifswaldský profesor

Rolf Seim, sám kvalitní muzikant, prohlásil: „Er singt nicht schön, aber sehr gut - nezpívá krásně, ale velice dobře.“

Jaroslav ŠULC (* 21. 10. 1903 Praha, † 20. 5. 1943 Berlín)

Po studiu přírodních věd na PřF UK, při němž se věnoval hlavně svému preferovanému oboru - paleontologii, ho na několik málo let zaměstnalo ve funkci kustoda Národního muzea. Pak přešel na čtyři roky jako asistent do Paleontologického ústavu PřF UK. Z jeho služeb vystoupil v roce 1933, aby se mohl zoopaleontologickému a zejména mikropaleontologickému studiu staršího paleozoika, ale i české křídly a moravského neogénu plně věnovat podle svých přání a představ. Vlastními sběry i nákupy vytvořil pozoruhodně bohatou soukromou sbírku, z níž čerpal materiály pro řadu svých publikací. V popředí jeho zájmu byly ostrakodi, foraminifery, chitoni a otolity. Pro své hluboké vědomosti byl v geologických kruzích vážen a vyhledáván jako konzultant a spolupracovník. Příznivé majetkové poměry mu dovolovaly výjezdy za mikropaleontologickými objekty i do zahraničí a navazování kontaktů s obdobně zaměřenými specialisty v cizině. Jeho protinacistická činnost za Protektorátu neunikla pozornosti gestapa, byl zatčen a v berlínském vězení Plötzensee v nedožitě čtyřicítce popraven.

Emil ŠVÁB (* 13. 2. 1938 Olomučany, † 12. 12. 1980 Ulan Bátor)

Moravák každým coulem (maturita na gymnáziu v Blansku 1956, absolvování studia geologie na brněnské PřF 1961), působil nejprve v n. p. Geologický prieskum Spišská Nová Ves než přešel do Uranového průzkumu, nejprve na Slovensku a brzy poté na severu Čech. Z doby jeho zdejšího působení pochází studie o rudní mineralizaci dolomitu od Pelíkovic (spolu s J. Sykou) a o permokarbonu pod křídou mezi Mimoní a Hodkovicemi (spolu s V. Kadlčíkem). Koncem sedmdesátých let byl vyslán do Mongolska, kde se uplatnil nejen jako terénní pracovník, ale i jako manažér. Dával přednost praktické činnosti před publikačními aktivitami a zdobil ho průzkumácký instinkt. V Mongolsku přišel o život při autonehodě ve věku 42 let. Nelze se vžít do hrůzného zážitku manželky, která fatálně čelní srážku s nakladním autem přežila jako spolujezdec bez tělesné, ale rozhodně ne bez duševní újmy. Emil Šváb nebyl jediným čs. geologem, který v Mongolsku přišel o život: v řece se tu utopil jeden ze slovenských kolegů a jeden z techniků spáchal na Endernetu sebevraždu.

Jiří TEJKAL (* 18. 5. 1928 Brno, † 17. 3. 1971 Prostějov)

Excelentně zvládl vysokoškolské studium učitelské kombinace přírodopis - zeměpis na PřF MU. Svou geologickou dráhu zahájil jako asistent prof. Zahálky na této fakultě, rok působil jako pracovník brněnské odbočky Ústředního ústavu geologického, odkud přešel na místo vedoucího Paleontologického oddělení Geologického ústavu Dionýza Štúra v Bratislavě. Po návratu na brněnskou fakultu se habilitoval a byl zde pověřen vedením ústavu geologie a paleontologie. Realizace návrhu na jmenování profesorem se však již nedočkala, zemřel ve věku 43 let. Patřil k nejpřednějším paleontologům a biostatigrafům tehdejšího Československa a ve znalosti fauny vněkarpatského terciéru neměl sobě rovného. Kolegové i studenti si ho pro jeho noblesu, skromnost a hluboké vědomosti mimořádně vážili.

Ivan TENČÍK (* 6. 9. 1940 Brno, † 17. 2. 1986 Jihlava)

Po studiích geologie na PřF UJEP v Brně strávil prakticky celé své profesní angažmá v Geodistrii Jihlava.

Stál u zrodu velkorysého celorepublikového projektu šlichové analýzy a řadu let ho vedl, působil jako externí pedagog na brněnské univerzitě a absolvoval početné zahraniční geologické expertízy (Mongolsko, Bulharsko, Irák, Irán, Mosambik). Byl naším zástupcem v pracovní skupině RVHP pro bauxity. Jako málokdo další dokázal skloubit průzkumácký praktikismus s vysokým teoreticko-odborným standardem. Jakkoliv se dokázal výborně uplatnit v podmínkách extenzního stylu geologické práce za minulého režimu, určitě by se neméně úspěšně prosadil i ve zcela změněných tržních podmínkách geologie po listopadové revoluci; zkráceně vyměřený běh života však nedovolil, aby se tento předpoklad reálně naplnil.

Zdeněk TOPINKA (* 2. 9. 1931 Ruda, o. Nové Strašecí, † 10. 8. 1981 Odolena Voda)

Přišel studovat geologii na PŘF UK v padesátých letech v početné skupině dalších absolventů dělnického přípravného kurzu. Většinou jsme se zprvu na ně dívali úkosem, ale jejich převážná část se ukázala jako správní hoši (i když nikoliv typu Mirka Dušína). Do fakultního života dobře zapadli a ani později geologii vesměs ostudu neudělali. V plné míře to platí o vzrůstově spíše menším, ale dobře stavěném „Topazovi“. Když jsme v sestavě Hejtman, Dudek a já mapovali zátopné území slapské přehrady, vybrali jsme si k naší plné spokojenosti tři pomocníky ze druhého ročníku: Chaloupského, Suka a Topinku. Každý z nich se později dokázal v geologii výrazně prosadit, Topinkovi však na to osud poskytl jen zkrácenou dobu. Po studiu ukončeném v roce 1956 se do roku 1959 v Uhelném průzkumu Tuchlovice věnoval geologii kladensko-rakovnické pánve a ve druhé polovině šedesátých let pracoval jako člen čs. geologické expedice v Alžírsku. Po návratu ze zahraniční mise byl do roku 1975 zaměstnán na Českém geologickém úřadě. Jeho posledním pracovištěm, posléze ve funkci náměstka ředitele byl Geofond, kde se věnoval moderním trendům v geologické informatice. Topinka nebyl žádný psavec. Jeho archivní zprávy se vyznačují věcností a stručně byly i jeho nečetné publikace, vesměs otiskované v časopise Geologický průzkum. Do geologie vstoupil z dělnické profese a „dělníkem vědy“ zůstal i ve svém celoživotním geologickém působení. Zemřel na srdeční selhání pouhé tři týdny před svými padesátinami.

František ULRICH (* 11. 9. 1899 Boharyně u Hradce Králové, † 20. 10. 1941 Praha)

Začal studovat přírodopis a chemii ještě na filozofické fakultě UK, dokončil je však až na nově vzniklé PŘF UK. Již za studia upoutával pozornost svých učitelů nejen hlubokým zájmem o mineralogii a vysoce nadstandardními znalostmi v ní, ale i svými nekonformními přístupy a názory. Jeho talent neunikl pozornosti prof. Slavíka, který si ho ještě za studia vybral jako asistenta do Mineralogického ústavu. V roce 1928 zde získal docenturu a o šest let později byl jmenován mimořádným profesorem. Jeho dynamické a energií překypující povaze byla mineralogie a krystalografie malá a tak rasantně zasahoval i do dalších geologických oborů, zejména do tektonické geologie a do petrografie (zde např. novátorsky odvážně do jílovského pásma, o jehož horninách tehdy prakticky platilo klasické „hic sunt leones“), ale také i do společenských věd. Většina z jeho četných publikací nesla náboj kontroverzity a novátorství. Jako vědec byl plně respektován, ale zároveň považován za „enfant terrible“ české geologie. Nacistický útlak Protektorátu bytostně nesnášel

a svou výbušností se proti němu aktivně postavil. Drama jeho zatýkání proběhlo s přestřelkou, při níž byl těžce zraněn. Svým zraněním ve vězeňské nemocnici na Pankráci po několika dnech podlehl a přešel tak mučení, kterému by s fatálními důsledky byl pro svou nekompromisnost nepochybně vystaven. Potěšilo mě, že když jsem v padesátých letech studijně navštívil Norsko, starší norští geologové na univerzitách v Oslu a Bergenu vyslovovali jméno František Ulrich s úctou. Bylo milé si uvědomit, že velcí lidé, ti opravdu velcí, neumírají.

Václav VAJNER (* 20. 5. 1936, † 1977 JAR)

Po ukončení studia geologie na PŘF UK v roce 1960 a obhajobě diplomové práce o geologii území mezi Říčany a Ondřejovem pracoval v oddělení krystalinika ÚÚG Praha. Zde se po pokračování studia problematiky ostrovní zóny středočeského plutonu mj. věnoval studiu jihočeských granulitů. Emigroval do Jihoafrické republiky, kde po velmi efektivním geologickém působení zejména v těch nejstarších formacích naší planety našel i svůj poslední odpočinek. Vašek byl příslušně skromný a nekonfliktní člověk, ale v hájení svých odborných názorů dokázal být pěkně tvrdý křemenáč. Když v roce 1976 přijel na 25. Mezinárodní geologický kongres do Sydney, pro každého účastníka z Československa měl krásný kousek leštěného krokydolitů („tygřího oka“) jako pozdrav ze své nové vlasti. Brzy poté nás zastihla zpráva, že zemřel na leukémii. Patří ke zvlášť smutným stránkám tehdejšího režimu, že souhlas s cestou rodičů na synův pohřeb byl udělen až po důrazné intervenci slavného jihoafrického kardiologa Ch. N. Barnarda, který proslul první úspěšnou transplantací srdce. Na záchranu čtyřicetiletého Václava Vajnera však ani on nestačil.

Dalimil VAŘEČKA (* 12. 6. 1867 Jičín, † 6. 9. 1893 Písek)

Vystudoval přírodní vědy na tehdejší české univerzitě v Praze. Byl všestranný přírodovědec, ale přestože těžiště svých zájmů osobně spatřoval především v ornitologii. Vyznačoval se však i značně hlubokými mineralogickými znalostmi. Neuniklo to pozornosti profesora Vrby. Ten si ho vzal do svého Mineralogického oddělení Národního muzea jako asistenta. Vařečka obohatil muzejní sbírky četnými a hodnotnými vlastními sběry minerálů zejména z Písecka včetně pegmatitových lokalit, které se později staly proslulými, např. „U obrázku“. Procestoval jižní Evropu a k jeho koníčkům patřila sbírka autogramů tehdejších významných přírodovědců, o jejímž pozdějším osudu není bohužel nic známo. Zato se zachoval Vařečkův podrobně vedený deník, díky jemuž víme, na jakou chorobu jeho autor tak brzy - v šestadvaceti letech - zemřel. Byla to tuberkulóza. Na rozdíl od mnoha jiných předčasných úmrtí, která životopisci halí do mlhavých diagnóz jako „po těžké chorobě, zákeřné nemoci, zdravotních těžkostech“ apod., není o příčinách Vařečkova smutného konce žádných pochyb.

Ivo VAVRDA (* 28. 5. 1935 Praha, † 6. 5. 1973 Zambie)

Závěrem studia geologie na PŘF UK obhájil v roce 1959 diplomovou práci o geologických a ložiskových poměrech Řimbabské žíly ve Vysoké Peci na Příbramsku. Poté pracoval jako ložiskový geolog v Uranovém průzkumu v západních Čechách i na Slovensku. V roce 1965 přešel do ÚÚG, kde se věnoval metalogenetickým problémům středočeského granitoidního plutonu a byl pověřen manažerskou koordinací mapovacích prací v Krušných horách. V roce 1967 odejel přes Polytechnu jako geolo-

gický expert do Zambie. Svůj mnohaletý pobyt v této zemi přes opakované úvahy o jeho ukončení si znovu a znovu patrně z finančních důvodů prodlužoval. Český geolog si v cizině vydělá dnes a tím spíše dříve mnohem víc než doma. Nad tím není třeba se pozastavovat. My, kteří jsme vyrostli a pracovali v názorové atmosféře, že vydělávání peněz je něco neslušného, můžeme dnešní generaci, která takovými předsudky netrpí, jen zatleskat. Vyšetřovací zpráva zambijské policie o Vavrdově autonehodě se smrtelnými následky byla zjevně verzí vyhovující tamním úřadům. Vznášejí se však nad ní podezření, že mohlo jít o kriminální zločin. Jako geolog byl Ivo pracovitý, vzdělaný a schopný, po lidské stránce ho zdobila komunikativnost a skromnost. V Zambii zanechal čtyři výborně zpracované listy geologické mapy 1 : 100 000.

Ladislav VINIKLÁŘ (* 18. 9. 1898 Kobylice u Nového Bydžova, † 12. 11. 1933 Praha)

Vysokoškolské vzdělání v přírodopise s důrazem na botaniku získal na Filozofické fakultě UK. Slavní čeští botanici profesor Velenovský a poté i profesor Domin si ho do nově vzniklé Přírodovědecké fakulty vybrali za asistenta, když předtím krátce působil jako středoškolský profesor na jedné z pražských reálék. Vinikláře přitahovala paleobotanika. Jeho znalosti flory české křídové pánve byly fenomenální. Jsou uloženy do monumentálního čtyřsvazkového díla *Flora cretacea bohemia* napsaného společně s Velenovským. Věnoval se též historiografii české přírodovědy a mykologii. Ve věku pouhých 35 let podlehl těžké chorobě. Naše fytopaleontologie utrpěla těžkou ztrátou: zní to jako klišé ze standardně napsaného nekrologu, ale ve Viniklářově případě je to přesné vyjádření skutečnosti.

Jan VIK (* 14. 1. 1929 Praha, † ?1953 Praha)

Poslední semestr svého studia geologie a diplomovou práci o krystaliniku v okolí Videl v Hrubém Jeseníku právě dokončil tento vytáhlý student a vědecký pomocník a později i asistent Petrografického ústavu PŘF UK, když ho postihly prudké bolesti hlavy. Byl pro ně urychleně hospitalizován. Diagnóza zněla krutě: velká výduť v mozku (aneurizma), nutnost riskantní operace. Tu provedl jeden z našich nej přednějších neurochirurgů a pooperační stav vzbuzoval určité naděje. Ty se však po řadě týdnů, během nichž jeden den vypadal stav pacienta uspokojivě a hned následující zase kriticky, bohužel nakonec nenaplnily. Svou disertací o krystalických břidlicích okolí ložiska Vidly v desenské klenbě Hrubého Jeseníku, v níž jako první neomylně identifikoval silné projevy diaforézy a blastomylonitizace, ještě stihl nejen úspěšně obhájit, ale i publikovat. Zůstalo to jediným odborným odkazem, který české geologii zanechal. Ale mezi přáteli také setrvává vzpomínka na jeho široký kulturní rozhled zvláště ve znalostech moderního malířství, jimž své okolí výrazně převyšoval. Lékaři přemýšleli, jak takové osudové aneurisma se může z ničeho nic objevit. Z ničeho nic? Tak tomu asi nebylo. Zjistilo se, že Vik před lety při horolezecké túře ve Vysokých Tatrách spadl a přivodil si těžký otřes mozku. Z něho se sice úspěšně vykřesal a oslabené místo v mozku dlouho nedávalo o sobě vědět. Tikalo však jak časovaná bomba, která explodovala přesně ve chvíli, která měla být Vikovým finálním studijním vítězstvím. Za svou osobu, ale zřejmě i za řadu dalších kamarádů, dodávám: vzpomínám na něj rád, ale s hlubokým smutkem.

Karel VOKURKA (* 27. 12. 1954 Praha, † 14. 4. 1998 Praha)

Absolvoval PŘF UK, obor mineralogie a geochemie. Ve své diplomové práci z roku 1979 se zabýval rovnováhou mezi hlavními prvky ultramafických uzavřenin kozákovské sopky, pro níž použil svých sběrů. Po studiu nastoupil do barrandovských laboratoří ÚÚG, kde se úspěšně a na vysoké úrovni věnoval izotopové geologii a geochronologii. Byl klasickým prototypem vědce plně pohrouženého do svých odborných problémů, pro něhož veškerý vnější svět představoval jen nezajímavě bezvýznamnou kulisu. Projevovalo se to i v jeho vnějším vzhledu: pokud byste ho spatřili kdesi u nějaké jeskyně, jednoznačně byste ho kvalifikovali jako poustevníka, na pražské ulici mohl připomínat poměrně dobře udržovaného bezdomovce. Jeho životním stylem bylo i naprosté nedodržování životní správy, což jako kardiakovi podstatným způsobem urychlilo jeho konec ve věku pouhých 44 let.

František VRABKA (* 25. 9. 1924 Moravské u Pardubic, † 25. 6. 1957 Kutná Hora)

Na PŘF UK vystudoval učitelkou kombinaci přírodopis - zeměpis, ale vše ho neodolatelně táhlo k mineralogii. V roce 1950 obhájil doktorskou disertaci (RNDr) o minerogenetických poměrech na dole Štefánik v Bohutíně u Příbrami. Pro své vynikající znalosti minerálů a odborný elán patřil spolu s Kutinou, Žákem, Paděrou a Bernardem do nejužšího kruhu oblíbenců prof. Slavíka, který by si ho rád na svém ústavu ponechal za asistenta. Jenže v té době tu byl velký přetlak pretendetů. A tak pro Vrabku bylo nalezeno uplatnění v Českomoravském rudném průzkumu v Kutné Hoře, z něhož pak vznikl svého času proslulý a na tehdejší dobu výborně vybavený (po r. 1989 bohužel trestuhodně zaniklý) Ústav pro výzkum rud. Na pět let až do své předčasné smrti byl Vrabka ředitelem této skvělé instituce, kterou svým neokázalým a skromným způsobem dokázal přivést na pozoruhodně vysokou úroveň. Kromě této manažérské práce si našel čas i na práci vědecko-výzkumnou, v níž ho lákaly nejen neobvyklé a vzácné minerály (geokronit, semseyit), ale dokázal do detailu mineralogicky rozebrat i zdánlivě fádňité objekty jako např. křemenné žíly od Lukavice. Bývalí pracovníci ÚVR v Kutné Hoře na svého „řídů“ rádi vzpomínají s oceněním jeho trpělivého, cílevědomého a taktického vedení. Vrabka je příkladem, že i v člověku na první pohled nenápadném může být významným způsobem skryta nezpochybnitelná velikost.

Antonín WEBER (* 24. 12. 1925 Klatovy - v rodišti zakladatele české geologie Jana Krejčího, - † ?)

Vystudoval geologii na brněnské PŘF a stal se prvním poválečným asistentem profesora Sekaniny na Mineralogicko-petrografickém ústavu PŘF MU v Brně. Zabýval se studiem pegmatitových fosfátů, uranových slíd, minerálů od Žulové, lamprofyry od Vranova a nastartoval projekt výzkumu hornin a minerálů brněnského masivu. Byl nepochybným příslibem moravské petrologie. Po výkonu vojenské služby se však na fakultu již nevrátil a jeho slibně rozběhnutou petrograficko-mineralogickou dráhu přerušila těžká duševní porucha.

Ladislav ZELENKA (* 24. 5. 1900 Kostelní Radouň u Jindřichova Hradce, † 1. 10. 1931 Týn nad Vltavou)

Vystudoval přírodní vědy na UK a poté vstoupil do služeb tehdejšího Státního geologického ústavu. Zde se věnoval především výzkumu jihočeského krystalinika a

platil spolu s Vladimírem Zoubkem za našeho nejlepšího znalce metamorfovaných hornin. Spolupracoval s Kodymem v ještědském krystaliniku, s Koutkem v jz. části středočeského plutonu a zasáhl i do geologického výzkumu na Slovensku u Kropáč a Košic a dokonce spolu s Matějkou na Podkarpatské Rusi u Jasiny (na východ tehdejší republiky jezdili pražští geologové rádi za zajímavou a od Českého masivu značně odlišnou geologií, ale také pro příznivě kalkulované cestovní diety). Zelenka vynikal bystrostí úsudku a výbornou znalostí relevantní geologické zahraniční literatury, na základě níž úspěšně prorubával naší krystalinikářské geologii okno do světa. Vyznačoval se příjemným a elegantním společenským vystupováním, které dokázal osvěžit mimořádnou inteligencí, aniž se uchýlil ke zdůrazňování své duševní převahy. Nikdy se jednoznačně neobjasnilo, proč v hotelovém pokoji ve Vltavotýně přiložil ke spánku revolver a stiskl spoušť. Zdravotní, majetkové ale ani osobní poměry to zřejmě nebyly a celkem nepodstatná nehoda s bývalým učitelem Kettnerem o koncepci podolského komplexu už vůbec ne. Před mimořádně nadaným geologem Zelenkou byla otevřena skvělá kariéra. Napadá mě v této souvislosti paralela mezi ním a jen o tři roky mladším Vladimírem Zoubkem. Oba byli podobný somatický, ale i intelektuálně mentalitní typ, oba byli zaměřeni na problematiku krystalinika, oba pracovali v téže instituci a měli k sobě přátelský vztah, prodchnutý vzájemným respektem. Zelenka měl všechny předpoklady projít stejně úspěšnou životní drahou jako Zoubek od terénního geologa až po váženého akademika, nebýt osudového a patrně zbytečného zkratu poblíž břehů střední Vltavy. Kdekdo mi tuto vizi může ovšem levně vyvrátit poukazem na to, že životní realita žádná kdyby nezná.

Václav ZRÚSTEK (* 1. 10. 1932 Kunštát, † 1. 10. 1981, přesně v den svých 49. narozenin, stejně jako Alexandr Orlov)

V roce 1956 absolvoval obor mineralogie a petrografie na PŘF UJEP v Brně a následujících pět let pracoval v brněnské pobožce ÚÚG. Odtud odešel do Geologického průzkumu Československého uranového průmyslu v Novém Městě na Moravě, jemuž zůstal věren až do své smrti. Osvědčil tu nejen své výborné geologické znalosti, ale i vynikající organizační talent, takže se tu logicky stal vedoucím geologem a to nejen formálně, ale především díky přirozené autoritě. Západomoravské krystalinikum znal snad do posledního kamene. Svou prací bořil zakořeněnou představu, že geolog může být dobrý buď v praktické aplikaci svého oboru, nebo v jeho teorii, ne však v obojím. Pro svou přátelskou povahu byl všude oblíbeným společníkem. Lze-li o někom říci, že je urostlé postavy, pak to plně platí o Václavu Zrůstkově. Ale ani tento silou a zdravím kypící, mimořádně statný člověk nedokázal odolat prudkému útoku infekční nákazy.

Závěr

Z výše uvedeného výčtu vyplývá, že ztráty české geologie způsobené předčasnými umrtvami jsou značné. Když jsem se myšlenkou zpracovat tuto tematiku začal zabývat, vytanulo mi na mysli šest sedm případů. Ale jak jsem postupně do ni začal pronikat, nestačil jsem se divit, jak se mi ten počet hrozivě rozrůstá pod rukama a končím sebekritickým doznáním, že určitě nebudu úplný. Moje rozpaky zda studie tohoto druhu bude vůbec někoho a zejména ty mladší zajímat, kategoricky odmítl iniciátor projektu dr. Ivo Sitenský slovy: „Však i ti mladí časem dozrají!“

Byl by to ode mne neodpuštělný nevděk, kdybych nepřipomněl, že mi jak ve faktografii, tak místy i osobními vzpomínkami výrazně pomáhala řada kolegů: dr. Miloš Abraham, dr. Jitka Bradáčová, dr. Arnošt Dudek, dr. Irena Dudková, dr. Milan Fišera, prof. dr. Bohuslav Fojt, doc. dr. František V. Holub, dr. Petr Chabr, dr. Josef Janda (MŽP), dr. Josef Kavka, dr. Josef Klomínský, dr. Jiřina Kremerová, doc. dr. Zdeněk Kukul, doc. dr. Jaroslav Marek, dr. Mojmír Opetal, dr. Poustka z archivu RUK, M. Povondrová, dr. Vladimír Prouza, Jana Prudilová, dr. Jiří Pulec z archivu RMU, Eva Riedlová, doc. dr. Josef Staněk, dr. Jitřenka Staňková, Mgr. Stanislav Stára, Marie Svojková, ing. Karla Šváblová, dr. Zdeněk Táborský, doc. dr. Jaromír Ulrych, Mgr. Pavel Veselý (Diamo), dr. Pavel Vlašimský i řada dalších, o pracovnících geologických knihoven, personálních oddělení a sekretariátů ani nemluvě. Potvrdila se mnohokrát prověřená zkušenost, že malý díl času zabere drtivá většina „běžných“ případů, zatímco pro zbývajících patnáct procent je třeba shánět údaje s vynaložením úsilí mnohonásobně vyšším a ani pak nemusí být člověk vždy úspěšný. Proto v tomto seznamu v ojedinělých případech některá biografická data chybějí. Dr. Kremerová odvedla skvělou práci vydáním Soupisu personálních geologických bibliografií, kde lze najít nejen základní životopisná data jednotlivých osob, ale především seznam oslavných článků nebo nekrologů k nim se vztahujících. Tento soupis končí bohužel rokem 1989 a po něm zůstává letité vakuum - najde se pokračovatel tohoto záslužného díla?

Nelze si nepovšimnout, jak neblaze v řadách geologů zapůsobila nacistická okupace za 2. světové války: Nováček, Říkovský, Šulc, Ulrich položili tehdy své životy mladí, ale k nim je třeba přičíst i ty, kteří věkově do souboru zde probíraného již nespádají: Altar, Rosický, Slavíková aj. Zarmucující jsou případy dobrovolných odchodů z tohoto světa (Holý, Komárek, Netolický, Zelenka a patrně i Havlíček), pohnuté jsou osudy těch, kteří zemřeli a případně i našli místo posledního odpočinku v daleké cizině (Bůžek, Corda, Kheil, Stoliczka, Šváb, Vavrda). Ale naopak máme i případy, kdy mladý zahraniční geolog nečekaně zemřel u nás (Harpanhalli, Nagesh); o nich však v tomto příspěvku nepíši. Smutné je, že nadějní geologové padají se skály (Procházka, Svobodová, Vík), někdy dokonce z okna (Doucha), že hynou pod sněhovou lavinou (Bůžek), pod koly autobusu (Havřík). Smrt dalších zůstává obestřena záhadou (Havlíček, Melka, Vavrda, možná i Kheil). Paní s kosou nelítostně sahá na lidi, kteří by tu mohli být ještě desítky dalších let a vytvořit cenné kvality. Takřka masově je ničí kardiovaskulární choroby a rakovina (většina probíraných případů), oběť si vyhlédla klíšťová encefalitida (Röhlichová) i tuberkulóza (Vařečka) a za přirozený odchod z tohoto světa určitě nelze označit nehody silničního provozu (Horák, Kheil, Stodola, Vavrda), exotické utonutí Cordy v Bermudském trojúhelníku a už vůbec ne smrt na bitevním poli (Seemann). Palida mors aequo pulsat pede pauperum tabernas, regumque turres. Takhle básnicky onu neoddiskutovatelnou skutečnost formuloval už před více než dvěma tisíci lety Horatius Quintus H. Flaccus.

Nepochybuji o tom, že určité mé osobní pohledy by někteří viděli jinak. Takové autorské riziko, které je ale zároveň i autorským právem, je však třeba nést. Rovněž je prakticky jisté, že jsem ve výše uvedeném výčtu někoho opomenul. Nestalo se tak úmyslně a prosím, aby mi to jeho pozůstalí, přátelé a známí laskavě prominuli. Věřím, že možnost opravy takových opomenutí by se našla.

Ferry Fediuk